

FILMENE

To westerns

CHEYENNE AUTUMN (Indianerne), USA 1964. Prod.: Ford-Smith Productions (Bernard Smith). Instr.: John Ford. Manus.: James R. Webb efter en roman af Mari Sandoz. Foto: William H. Clothier (Super Panavision 70, technicolor). Klipping: Otto Lovering. Arkitekt: Richard Day. Musik: Alex North. Hjelpeinstr.: Russ Saunders og Wingate Smith. Medv.: Richard Widmark (kaptajn Thomas Archer), Carroll Baker (Deborah Wright), Karl Malden (kaptajn Wessels), Sal Mineo (Red Shirt), Edward G. Robinson (indenrigsministeren), James Stewart (Wyatt Earp), Arthur Kennedy (Doc Holliday), John Carradine (Jeff Blair), Dolores del Rio (den spanske kvinde), Ricardo Montalban (Little Wolf), Gilbert Roland (Dull Knife), Patrick Wayne (løjtnant Scott), Elizabeth Allen (miss Plantagenet), Victor Jory (Tall Tree), Judson Pratt (major Dog Kelly), Mike Mazurki (sergent Wichowsky), George O'Brien (major Braden), John Qualen (Svenson), Sean McClory (O'Carberry), Ken Curtis (Joe), Carmen D'Antonio, Shug Fisher, Harry Carey jr., Ben Johnson.
Dansk distrib.: Paramount. Dansk prem.: 26. 4. 1965, Kinopalæet. Længde: 4080 m (149 min.).

MAJOR DUNDEE (Major Dundee), U.S.A. 1965. Prod.: Jerry Bresler Production/Columbia. Instr.: Sam Peckinpah. 2nd unit instr.: Cliff Lyons. Manus.: Harry Julian Fink, Oscar Saul, Sam Peckinpah efter fortælling af H. J. Fink. Foto: Sam Leawitt, Panavision, Eastman Color by Pathé, kopi: Technicolor. Dekor.: Al Ybarra. Særlige effekter: August Lohman. Musik: Daniele Amfitheatrof. Medvirkende: Charlton Heston (Major Amos Dundee), Richard Harris (Capt. Benjamin Tyreen), Jim Hutton (Lt. Graham), James Coburn (Samuel Patts), Michael Anderson jr. (Tim Ryan), Senta Berger (Teresa Santiago), Mario Adorf (Sgt. Gomez), Brock Peters (Aesop), Warren Oates (O. W. Hadley), Ben Johnson (Sgt. Chillum), R. G. Armstrong (Rev. Dahlstrom), L. Q. Jones (Arthur Hadley), Slim Pickens (Wiley), Karl Swenson (Capt. Waller), Michael Pate (Siera Charriba), John Davis Chandler (Jimmy Lee Benteen), Dub Taylor (Priam).
Dansk distrib.: Columbia. Dansk prem.: 15. 3. 1965, Saga. Længde: 3695 m (134 min.).

Man frygtede en tid for at „Cheyenne Autumn“ skulle blive *Fords* sidste film, men den gamle mester er heldigvis atter i sving. Var filmen blevet *Fords* sidste, kunne han ikke have afsluttet sin karriere smukkere end med „Cheyenne Autumn“, der er en sand lystvandring i hans verden, en antologi af fordske temaer og stemninger. Den rummer motiver fra en lang række af hans western-mesterværker. På en bevægende måde rummer den på én gang hele *Fords* west-

ern-ernekreds og omslutter udviklingen i hans film.

Filmen handler om indianerne, skildret med *Fords* indfølelse og respekt for et stolt folk, der bevarer den menneskelige værdighed under modgang og forfølgelse. Den handler om *Fords* elskede US Cavalry, de pligtopfyldende, nøjsomme, underbetalte blåskjorter. Det er en film om den lange rejse hjem, og dens helte er personligheder, der i menneskelighedens navn sætter sig ud over alle regler og ordrer. Det er en film, der priser menneskelig storhed, og som ikke er bange for at heroisere dem, der fortjener det. Men det er samtidig en film, der ikke er blind for menneskelig usselhed. Det er en film, der forstår sig på menneskene, men som ikke af den grund giver afkald på en klar stillingtagen til *right or wrong*. Det er en film, der viser den umådelige spændvidde hos *Ford*, der kan prise heroismen og ironisere over myterne, som kan forbinde patos og humor, realisme og symboler.

Ford er de store og enkle følelsers digter, og „Cheyenne Autumn“ udspringer som alle *Fords* andre store film af en vældig følelse for mennesker og landskaber, af en intim indforståethed med en svunden tid, hvor menneskene og idealerne var anderledes end i dag. Følelser analyserer man nødtigt, og *Fords* film uddrager sig ofte eksegesser, fordi de er totaliteter. Svaghederne, og de findes også i „Cheyenne Autumn“, især i dens sidste del, hører på en eller anden måde naturligt sammen med kvaliteterne. I „Cheyenne Autumn“ synes *Ford* mod slutningen at være optaget af at understrege indianernes grusomme situation. På mange måder ytrer tendensen til idédebate fra de senere år sig i „Cheyenne Autumn“, og den fører mod slutningen *Ford* over i det alt for tydelige. Hans loyalitet mod indianerne og hans had til de snævertsynede, praktiske mænd kommer stærkest til udtryk, når han er mindst teoretisk.

Filmens skildring af indianernes lange flugt og kavalleristernes forfølgelse af dem er i sit brede, rolige forløb en kæde af vekslende dramatiske, tragiske og humoristiske situationer, bragt på lærredet med *Fords* suveræne og instinktive beherskelse af det visuelle udtryk. Det enorme lærred er naturligt udfyldt, og *William Clothiers* farvefoto forøger den poetiske kraft i billedrækkernes markante kompositioner. *Fords* billedstil er så præcis og naturlig som nogen-